

BPS

GABINET WARSZAWSKA SENAT

wpłynęło dn. 10.06.08

nr. 3597 podpis.....

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dnia 10 czerwca 2008 r.

Jolanta Fedak

DUS-07-260-CG/08

Biuro Pracy Społecznej
11.06.08
4284

Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu RP

Szanowny Panie Marszałku

W związku z oświadczeniem senatora Romana Ludwiczaka, złożonym podczas 11 posiedzenia Senatu RP, przekazanym przy piśmie z dnia 15 maja 2008 r. br., (znak: BPS/DSK-043-464/08, BM-I-0702-36-BB/08) w „ sprawie do wcześniejszej emerytury dla pedagogów i terapeutów z placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz w sprawie przygotowania ustawy o przywilejach dla tej grupy pracowników”, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

W wyniku reformy systemu ubezpieczeń społecznych, zgodnie z regulacjami zawartymi w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 z późn. zm.), ulega stopniowej likwidacji możliwość wcześniejszego przejścia na emeryturę. W powszechnym systemie emerytalnym przyjęto założenie, iż uprawnienia emerytalne wszystkich ubezpieczonych, którzy płacili taką samą składkę, będą takie same. Prawo do emerytury zaś będzie przysługiwać jedynie po ukończeniu podstawowego wieku emerytalnego, który dla kobiet wynosi 60 lat, a dla mężczyzn 65 lat.

Ograniczenie możliwości wcześniejszego przechodzenia na emeryturę jest uzasadnione zarówno ze względów demograficznych jak i ekonomicznych. Wzrastające od wielu lat średnie trwanie życia powoduje, że wydłuża się okres pobierania emerytur. Powoduje to stale zwiększanie się wydatków na emerytury i renty przy zachowaniu takiego samego, wymaganego do otrzymania świadczenia, stażu ubezpieczeniowego oraz takiej samej

wysokości składki. W wyniku tego proporcja płaconych składek do otrzymywanych świadczeń stale zmniejsza się.

Od siedmiu lat w Polsce występuje ubytek rzeczywisty ludności. Wskutek niskiego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji zagranicznych liczba ludności Polski zmniejsza się. Zjawisku temu towarzyszy niekorzystna zmiana struktury demograficznej naszego społeczeństwa. Trwającemu od kilkunastu lat spadkowi dzietności towarzyszy wydłużanie się trwania życia Polaków. Malejąca dzietność i wzrastająca długość życia powodują starzenie się naszej ludności. Następuje pogorszenie się relacji pomiędzy liczbą osób w wieku poprodukcyjnym i liczbą osób w wieku produkcyjnym. Wskaźnik ten, zwany współczynnikiem obciążenia demograficznego, wzrośnie z 24 osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2004 r. do 51 osób w 2050 r.

W obecnej sytuacji demograficznej konieczne jest więc zwiększenie liczby osób pracujących w wieku starszym. Służyć ma temu przygotowany przez resort pracy i polityki społecznej i przedstawiony do publicznej dyskusji program „*Solidarność pokoleń – działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób po 50-tym roku życia*”, ale również konsekwentne zrealizowanie celu reformy emerytalnej, tj. likwidacja obowiązujących do tej pory przywilejów emerytalnych.

Likwidacja możliwości wcześniejszego przechodzenia na emeryturę przez niektóre grupy zawodowe uzasadniona jest także faktem, że wprowadzone w 1983 r. przepisy regulujące te kwestie (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) po upływie ponad dwudziestu pięciu lat, wobec szybkiego rozwoju technologii, w wielu przypadkach stały się nieaktualne i anachroniczne. Rozwój cywilizacyjny i gospodarczy w wielu dziedzinach zmienił w sposób zasadniczy warunki pracy, powodując w konsekwencji, że utworzone przed ponad dwudziestu pięciu laty wykazy prac w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w wielu przypadkach są nieadekwatne do obecnych warunków i charakteru prac

Należy zaznaczyć, że zmiany w możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej wprowadzane są stopniowo i są uzależnione od wieku ubezpieczonego oraz stażu pracy. Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym osoby urodzone przed dniem 1 stycznia 1949 r. mogą przechodzić na wcześniejsze emerytury według zasad obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1999 r. określonych przepisami rozdziału 2 w dziale II ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Ubezpieczeni urodzeni natomiast po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., mogą skorzystać z prawa do wcześniejszej emerytury, jeśli do końca 2008 r. spełnią określone warunki dotyczące wieku i stażu pracy oraz nie podpisali umowy z otwartym funduszem emerytalnym (OFE) lub złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych w OFE na dochody budżetu państwa za pośrednictwem ZUS. Po tej dacie wcześniejsze zakończenie aktywności zawodowej będzie możliwe jedynie zgodnie z zasadami określonymi w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz w przypadku górników.

Jeśli chodzi o nauczycieli, to dodatkową możliwość przejścia na wcześniejszą emeryturę daje im art. 88 ust. 2 a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 9, poz. 674 z póź. zm.) Zgodnie z tą regulacją nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. będą mogli przejść na emeryturę, bez względu na wiek, jeżeli:

- 1) spełnili warunki do uzyskania prawa do emerytury, określone w ust. 1 art. 88 Karty Nauczyciela (dotyczące stażu ogólnego i stażu pracy w szczególnym charakterze) w ciągu dziesięciu lat od dnia wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS (tj. do dnia 31 grudnia 2008 r.), z wyjątkiem rozwiązania stosunku pracy, oraz
- 2) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa.

Należy jednak podkreślić, że tej grupie zawodowej, zgodnie z przygotowanym przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej projektem ustawy o emeryturach pomostowych, nie będzie przysługiwało prawo do emerytury pomostowej - świadczenia emerytalnego przewidzianego dla osób urodzonych w latach 1949-1968, wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Praca wykonywana przez nauczycieli nie została bowiem uznana za pracę, która spełniałaby przyjęte w projekcie ustawy kryteria pracy w szczególnych warunkach, ani też pracy o szczególnym charakterze. Należy przy tym zaznaczyć, że wykazy prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze stanowiących załączniki do projektowanej ustawy zostały opracowane nie przez urzędników, lecz przez ekspertów medycyny pracy. W swoich pracach eksperci ci kierowali się wyłącznie kryteriami medycznymi oraz kryteriami wchodzącymi w zakres ochrony pracy. Komisja Ekspertów

Medycyny Pracy nie stworzyła wykazu stanowisk pracy, ponieważ pracownicy wykonujący taki sam zawód w różnych zakładach pracy mogą wykonywać prace o różnej intensywności i w różnych warunkach środowiska. Z tego powodu dotychczasowa metodologia określania zawodu lub stanowiska pracy nie stanowiła podstawy zaliczenia określonego rodzaju pracy do prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Stworzone zostały wykazy rodzajów prac wraz z opisem warunków pracy. Określone zostały kryteria kwalifikacji rodzajów prac jako prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Zgodnie z opracowanymi według powyższych zasad wykazami, prace wykonywane przez nauczycieli (w tym również te wykonywane w ramach szkolnictwa specjalnego) nie zostały uznane za prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Za taki rodzaj prac nie została uznana również jakakolwiek inna praca związana z opieką lub wychowaniem, w tym szczególności, podejmowana w stosunku do osób upośledzonych i z zaburzeniami psychicznymi

Biorąc pod uwagę wyżej opisane względy, należy uznać za nieuzasadnione wprowadzanie nowego rozwiązania legislacyjnego, które dawałyby możliwość nabycia prawa do wcześniejszej emerytury dla pedagogów i terapeutów placówek opiekuńczo-wychowawczych pracujących z osobami upośledzonymi i z zaburzeniami psychicznymi, których praca nie jest objęta przepisami Karty Nauczyciela.

Osoby, które wykonują tego rodzaju pracę mogą więc nabyć prawo do wcześniejszej emerytury na podstawie obowiązujących przepisów, tj. na podstawie art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jeżeli są urodzone przed dniem 1 stycznia 1949 r., albo też na podstawie art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jeśli urodziłby się w latach 1949-1968.

Przechodząc z kolei do drugiej kwestii, tj. potrzeby przygotowania ustawy o przywilejach dla pedagogów i terapeutów placówek opiekuńczo-wychowawczych, niebędących placówkami edukacyjnymi, pragnę wskazać, że obowiązujące przepisy Kodeksu pracy przewidują rozwiązania zapewniające elastyczność w zatrudnieniu pracowników. Dlatego też tworzenie szczególnego aktu prawnego skierowanego do tej grupy osób jest niecelowe. Dzięki tym przepisom strony umowy o pracę mogą ukształtować stosunek pracy w sposób, który będzie odpowiadał rodzajowi pracy. Do takich rozwiązań należy m. in. możliwość zatrudnienia pracownika w niepełnym wymiarze czasu pracy, gdzie strony mogą decydować, że praca będzie wykonywana na część etatu. Nie musi to oznaczać obniżenia wynagrodzenia, gdyż przy zastrzeżeniu realizacji przepisów określających minimalną

wysokość wynagrodzenia za pracę, strony mogą samodzielnie uzgodnić otrzymywaną przez pracownika wysokość wynagrodzenia.

Natomiast na podstawie art. 151¹ Kodeksu pracy, praca w godzinach nadliczbowych powoduje konieczność wypłacania pracownikowi, oprócz normalnego wynagrodzenia, dodatku za pracę w godzinach nadliczbowych. Należy zaznaczyć, że nie stosując powyższych regulacji dotyczących pracy nadliczbowej pracodawca naraża się na karę grzywny z tytułu wykroczenia przeciwko prawom pracownika.

2 powazaciiiiii

z up.

MINISTER

Agnieszka Chłoń-Domińczak
PODSEKRETARZ STANU